

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 5. An omnes actus liberi diuinæ voluntatis sint ab æterno, & sint
immutabiles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

liberū dicam similiter, esse impossibile quod aliqua deo absoluta ita se habeant, ut vnum possit existere, alio non existente, & tamen quod in re non distinguantur. Voluntas autem diuina, & effectus ille formalis liber, ita se habent: ergo &c. Item effectus illi formales liberi, qui potuerunt esse in Dei voluntate, & de facto non sunt, debent necessariò distinguì à voluntate, ut non ens ab ente. Ergo ex natura rei distinguuntur, & secundum essentiam. Ergo si existere, pariter distinguerentur: quia si existere, haberent eandem essentiam.

39. Secundò directè Respondeo, voluntatem diuinam liberè tendentem in objectum, non esse duo absoluta: sed esse rem vnicam & simplicem, quæ seipsa, & sine additione vllius intrinseci distincti, sufficiens est ita se habere. Quemadmodum res ipsæ creatæ sunt sufficientes ut multis modis se habeant, absque accessu vllius distincti à parte rei, intrinsecè aduenientis. Et quamuis possit res esse, & non tali modo se habere: non propterea potest vnum existere, alio non existente: quia, ut dixi, non est vnum & aliud: sed tantum potest res non tali modo se habere, quo se habet per suammet entitatem ad hoc sufficientem, neque indigentem accessu vllius distincti ut taliter se habeat: ut ostendimus disp. 5. de Incarnatione, sect. 6. & 7. vbi doctrina de modis explicabitur, quæ hic obiter explicari sufficienter & confirmari nequit. Patet benignus Lector tam grauem difficultatem suam in locum remitti. Similiter licet voluntas diuina non tendat ad multa objecta, eo modo quo potuit tendere: non propterea debent concipi duo, quæ distinguantur, tanquam ens à non ente: vel tanquam ens necessarium per essentiam, & ens contingens per essentiam. Tantum enim est vnum ens, & vna essentia voluntatis, quæ per seipsam tenderet aliter in objecta, si vellet. Sicut res creatæ seipsis formaliter durant, extenduntur, mouentur, quiescunt &c.

30. Opponit terciò, sequeretur primò aliquid quod ex se nihil est, & re ipsa posset manere sub nihilo, quæ verè formaliter ac essentialiter Deum: & è conuerso, aliquid quod nunc est verè & essentialiter Deus, tale esse, ut absolute quædamdo posset non esse. Hoc autem maxime pugnat cum Deo. Quia cum Deus sit ens per se necessarium, & hoc sit maxime proprium eius, & in quo primariò distinguatur à quolibet alio ente, impossibile est quod aliquod ens liberum sit essentialiter Deus. Secundò, sequeretur perfectionem diuinam realem, prout nunc est, in rerum natura, talem esse ut partim necessariò sit, partim potuerit non esse. Quod admittere non minus est absurdum in simplici entitate, quam per modum compositionis. Imò maiorem inuoluit repugnantiam quod vna simplex entitas, in vno si-

mplicitissimo esse, includat illas duas conditiones, necessitatis essendi, & potentie ad non essendum. Nam si illa entitas habet vnum simplicissimum esse: ergo ipsum illud ab intrinseco est necessarium, & prout tale est, est de essentia illius entitatis. Ergo impossibile est ut illam entitas, secundum idem omnino esse reale, sit ens contingens quantum ad aliquid, quod absolute posset non esse & manere sub nihilo.

31. Respondeo primò, hæc duo incommoda, quæ Suares deducere conatur, manifestè reijci posse in ipsius sententiam de informatione libera, aut effectui formali non necessario, quem Suares fatetur non distinguì à Deo ex natura rei, & quem negare nequit esse aliquam perfectionem, ut sæpius probauimus. Nam talis informatio, vel effectus formalis contingens & liber, potuit non esse, iuxta Suaris argumentandi modum: & tamen est verè formaliter essentialiter Deus. Item est aliqua perfectio non necessaria: indistincta tamen à perfectione Dei necessaria, id est, ab actu necessario diuinæ voluntatis, ut fatetur Suares.

32. Secundò respondeo directè, actum liberum Dei non esse aliquid, quod ex se nihil sit, & re ipsa posset manere sub nihilo, sed esse aliquid: cuius entitas est absolute necessaria, quamuis possit non tali modo se habere ad objecta. Similiterque perfectio diuina, quoad formam suam entitatem, est absolute necessaria: Licet eadem entitas non necessariò se habeat ad objecta tali vel tali modo, potueritque non ita se habere: neque propterea cum ita se habet, aliquid illi distinctum & intrinsecum adueniat: sed se ipsa sufficit ut taliter tendat in objecta. Et de hac difficultate hactenus. Alia enim quæ contra eandem nostram expositionem opponunt Herice disp. 16. cap. 4. & alii Recentiores, coincidunt cum superioribus, & quatenus nobis nocere conantur, ex dictis facile solui possunt.

SECTIO V.

Utrum omnes actus liberi diuinae voluntatis sint ab æterno, & sint immutabiles?

33. Conclusio affirmatiua patet ex dictis disp. 6. sect. 1. vbi partim ex Scriptura, partim multis Sanctorum Patrum testimonijs, probauimus Deum nihil incipere velle in tempore: sed ab æterno & in æternum inuariabiliter & immutabiliter velle quicquid vult. Ibidemque sect. 2. ostendimus quomodo libertas cum immutabilitate Dei stare possit. Superest ut respondeamus argumentis aliquorum Recentiorum, qui sententiam tam communem & tam certam impugnare ausi sunt, deque cognitionibus Dei contingentibus simili modo philosophantur.

33. Omnes actus liberi diuinae voluntatis sunt ab æterno.

Ac primo dicunt, Deum licet ab æterno sit cognitio apprehensiva cuiuscunque cognoscibilis: posse tamen in tempore incipere esse iudicium aut volitionem alicuius, cuius antea non erat iudicium nec volitio. Quæ sententia, inquit, teste Gillio lib. 2. tract. 8. cap. 9. est plurium Doctorum: & hanc in terminis tenuit Antonius Delphinus quem citat Reinaud. in Theolog. natural. dist. 8. quæst. 2. num. 78. Item Maior. in I. dist. 39. quæst. vnica propositione 4. vbi sic habet: Si Socrates sedeat, iam Deus scit Socratem sedere, & est iudicium verum illius, & non est iudicium illius contradictorij. Sed si Socrates protinus surgat, vel aliter se disponat, quàm sedendo: iam Deus incipit scire hanc, & esse iudicium eius, Socrates non sedet: & desinit scire hanc affirmationem, quam antea sciebat. Idem, inquit, docet Ruuion. dist. 39. quæst. 1. vbi sic habet: Cum in diuina scientia non sit receptio, per consequens Deus illa quæ non sunt facta, non intelligit esse facta: nec facta intelligit non esse facta. Ergo aliquid verum intelligit nunc à Deo, quod non fuerat antea intellectum. Idem denique docet Gabriel. dist. citat. quæst. vnica, vbi ad illam objectionem, Deus aliquid de nouo cognoscit, quod prius non cognouit: ergo est vicissitudo in cognitione diuina: distinguit. Si sermo sit de cognitione simplici, nego antecedens. Si de cognitione iudicatiua, concedi potest. Quia de nouo iudicat propositionem veram, quæ de nouo vera est. Et negat consequentiã quia nullus est noua cognitio in Deo, sed eadem est iudicatiua, quæ prius non erat iudicatiua. Sic ille. Non est autem de actibus voluntatis in eo disparatio.

Ruuion.

Gabriel.

35.
Deus nihil
de nouo
cognoscit.

Respondeo primo, sententiam illam, quod attinet ad cognitiones contingentes, facere Deum ignarum ab æterno plurimarum veritatum, quas in tempore tantum cognoscit. Si enim tantum apprehendit, & non iudicauit ab æterno Socratem, v. g. sedere hoc tempore: ignorauit ab æterno hanc veritatem, quæ tamen erat scibilis, Socratem nimirum sedere hoc tempore. Facit etiam cognitionem Dei crescere, prout multiplicantur obiecta de quibus Deus noua iudicia format. Item facit Dei iudicium continuò variari. Nam Deus ab æterno iudicauit: scilicet Incarnationem esse futuram vsque ad tempus quo exiit. Neque enim sine hæresi manifesta negari potest Deum, præscire futura. Erat autem propius futura continuò, quod magis accedebat tempus in quo re ipsa exiit: ergo Deus continuò variabat iudicia quibus cognoscebat nunc distare minus quàm antea, sicut de nouo verum erat, quod tunc minus quàm antea distaret. Similique modo variaret semper sua iudicia circa, Incarnationem vt præteritam, prout semper desiceps à longiori & longiori tempore exhibita est, sed est plus ac plus temporis fluxit ab Incarnationis exhibitione.

Respondeo secundo, Gillium loco cit. non asserere sententiam illam, esse plurium Doctorum: sed tantum ait n. 6. non defuisse Theologos qui verbo tenus admitterent mutationem in intellectu & voluntate diuina pro diuersitate temporum ad quæ referri possunt. Ita vt v. g. antequam Verbum incarnaretur, Deus vellet incarnari, nunc autem id non velit: Et antea sciret esse incarnandum, nunc autem id non sciat, quia nunc falsum est, sed sciat esse incarnatum, quod tunc nesciebat. Quam mutationem, inquit, reducant ad diuersa connotata. Nam cum actus liberi Dei compleantur connotatione, siue respectibus ad obiecta ad quæ referuntur: mutatis obiectis, ipsi quoque actus mutantur. Pauld post xerò num. 7. concludit non esse vllò modo dicendum, voluntatem vel intellectum diuinum mutari: & mutationem quam fingunt præfati Auctores, esse tantum Grammaticalem. Siue autem illi Auctores quorum confusè tantum meminit Gillius, sint iidem cum paucis nominatim supra citatis, vt ego existimo, (quia nullus alius Catholicorum refertur deflexisse hac in parte à communi sententia) siue non: dico præferendos esse paucis Nominalibus, qui non raro liberius quàm par sit opinantur, omnes alios Theologos, & sanctos Patres, contrarium sentientes, & Scripturam in eum sensum accipientes, vt ostendimus citata disp. 6. sect. 1. Denique idem Gillius pauld post cap. 10. num. 1. affirmat, omnes negare fieri posse, vt deur aliqua vicissitudo penes actus Dei liberos, id est, vt ipse postea exponit in decursu capitulis, aliqua etiam nouitas, aut cessatio actuum liberorum.

Respondeo tertio, Reinaudum loco citato plusquam dubitare, num Antonius Delphinus, vir Catholicus, ita senserit, & eò vsque progressus sit, vt affirmauerit Deum tantum de facto incipere velle aliqua prius non volita: & desinere velle alia ante volita, posseque actum volitionis suæ suspendere ac permutare. Quæ, inquit, mihi incredibile ferè est à viro Catholico, & docto, ac Religiosæ familiæ Præposito assera esse: res verò talij Nominales sunt, id est, vt supra dixi, in opinando liberiores: quorum primus Ioannes scilicet Maior sine alia probatione assumit illud ipsum quod in quæstione est. Ruuionis, verò consequentiã est vitiosa, & malè deducta. Gabriel denique non citatur fideliter, & sibi aperte contradicit, si ait, Deum de nouo iudicare, & tamen non de nouo cognoscere. Quasi verò iudicare formaliter non sit cognoscere & intelligere: adeoque non sit planè impossibile iudicare de nouo, & non cognoscere de nouo. Sane evidens est aliud cognoscere, & intelligere illum qui tantum apprehendit significationem horum terminorum, Deus est trinitus in personis, & illum qui iudicat & asseritur Deum esse trinum. Et si Deus aliquid reuelaret se esse prædestinatum, cognosceret

ceret hanc veritatem, quam antea non cognoscebat, quamvis terminorum significationem apprehenderet.

38. Aiunt secundò suam sententiam probari aperiis Scripturæ testimonijs, si terminis nulla vis inferatur. Primò enim Deus per Ieremiam capit. 18. v. 9. sic Iudæis spondet: *Si penitentiam egeris gens illa à malo suo: agam & ego penitentiam super malum quod cogitavi facere ei.* Hoc est: revocabo sententiam de malo inferendo. Quod si Deus non sit liber ut de nouo velit, pollicetur se volurum id quod etiam posita conditione, quæ poni possibilis est, non posse velle. Similiter, si priùs noluit: frustra minas intonat, cum non possit, etiam conditione posita, nolle malum. Sic enim subdit vers. 10. *Si fecerit malum in oculis meis: penitentiam agam super bonum quod locutus sum ut facerem ei.* Secundò, inquit, hanc sententiam supponit Psalmista, cum ait Psalm. 6. *Conversere Domine & eripe animam meam.* Et Psalm. 8. v. 7. *Deus tu conversus vivificabis nos.* Et Psalm. 89. *Convertere Domine usquequò, & deprecabilis esto super seruos tuos.* Et Ierem. 2. v. 15. *Deus sic loquitur, Cum evulsero vos convertar, & miserabor eorum.* Et Ioc. 3. v. 8. *Convertetur vir à via sua mala: quis scit si convertatur, & ignoscat Dominus?* Hæc autem, inquit, male solvi videntur, cum dicitur ibi Scripturam de Deo loqui ut de homine. Nihil enim cogit ita torquere sensum Scripturæ, cum in terminis verus esse possit. Quando verò ait, *Penitentiam agam*: rectè verbo ad verbum reddendo sensum, intelligi potest: habebò voluntatem aliam, seu alterius: hoc enim significat *penitentia*. Itaque deberet Psalmista non dicere, *Exaudi me Domine & miserere mei*: sed, *Viam exaudieris me, & miseris sis mei*: non precando, sed exoptando. Hæc illi.

Explicatur loca scripturæ quæ videntur Deo tribuere vniuersitatem.

Origenes

Ad quæ Respondeo primò, non esse verum dicere vim inferi Scripturæ quando ponitur eo sensu quo Sancti Patres communiter eam exponunt. Hoc enim est contra Tridentinum sess. 4. Parag. *Præterea ubi ad coercenda, ut ait, peccantia ingenia, decernit ut nemo contra vnanimum consensum Patrum Scripturam sacram interpretari audeat.* Secundò, ad omnia Scripturæ loca citata Respondeo verbis Origenis homilia 23. in Numer. longè ab initio. *Hæc omnia tropico & humano more accipienda sunt ab scriptura dici. Aliena est porro diuina natura ab omni passionis & permutationis affectu, in illo semper beatitudinis apice, immobilis & inaccessa perdurans.* Ad scripturam autem sic explicandam cogit consensus Sanctorum Patrum, quorum plerimòs citauimus d. p. 6. sect. 1. & immutabilitas diuina qualem Scriptura diuina secundam sensum eorundem Patrum explicata commendat, locis ibidem relatis. Tertio respondeo Lutheranis fauere expositionem illam verbi *penitentia* pro mutare voluntatem præcisè: et sequi omnibus Catholicis aduersam, qui

Tomus. I.

merito contendunt, plus eo verbo significari in Scriptura, & verbo, *penitere*, aut, *penitentiam agere*, Græcæ voci respondere in versione vulgata, ut videre est apud interpretes D. Thom. 3. p. initio q. 82. & Bellarm. lib. 1. de penitentia, capit. 7. Neque propterea debuit Psalmista definire postulare à Deo effectus illos suæ misericordiæ, quos non decreuit ei dare nisi sub conditione quòd peteret, & præuisis ipsius precibus. Hoc etiam non impedit quin Deus per verba promissoria, vel comminatoria, possit enunciare futuros effectus suæ vel misericordiæ, vel iustæ iracundiæ, quos ab æterno ponere decreuit ex hypothesi bonorum operum, ad quæ hortatur, vel malorum à quibus deterrere vult.

Opponunt tertio hoc argumentum: Nihil iam irreuocabiliter habitum, aut impossibile haberi, cognitum ut tale, debet aut potest rationabiliter ab aliquo peti. Nam preces non pro habito funduntur, sed pro habendo: Pro habito verò gratiæ agi debet. Atqui supposito quòd Deus nihil liberè nunc velit, nec possit velle, quod non voluerit ab æterno; irreuocabiliter vult, aut nunquam volet: ergo non debet ab eo peti ut velit parcere, ut peccata dimittat, ut nos amet, quod consequens falsum est & hæreticum.

Respondeo posse rationabiliter peti ab aliquo id quòd nobis dare non voluit nisi sub conditione quòd peteremus, & ex hypothese petitionis præuisæ, & cuius adhuc aliquid superest dandum intuitu nostræ petitionis. Quemadmodum potest rationabiliter exigi pretium pro domo data sub conditione pretij suo tempore soluendi: Cuius possessio per solutionem pretij stabilenda est. Sic autem petimus à Deo ut velit parcere, ut peccata dimittat, ut nos amet. Petimus, inquam, non purus actus Dei internos & æternos, per quos tamen non voluit parcere, aut amare nisi sub conditione orationis præuisæ, vel alterius operis exhibendi suo tempore, sed & effectus temporaneos, quos Deus nondum exhibuit, & quos non exhibet, nisi præuis precibus & alijs bonis operibus. Malè verò instat Deum non potuisse præcipere preces fundendas pro aliquo dato irreuocabiliter, sed dumtaxat potuisse rationabiliter gratias exigere, adeoque non potuisse exigere preces pro voluntate parcendi vel emandi, quam ab æterno habet irreuocabiliter. Quidni enim possit præcipere id cuius intuitu, & sub cuius conditione & onere voluit parcere, vel amare, & sine quo non voluit? Sicut à Christo exegit mortem, cuius intuitu voluerat irreuocabiliter ab æterno, hominibus parcere, & multis iam re ipsa peccerat. Nam Deus mortem Christo præcipit ut per eam mereretur remissionem peccatorum, non modò eam quæ facienda erat deinceps Christi posteris: sed & illam quæ omnibus anteris facta erat, tempore legis naturæ & Mosaicæ, tametsi irreuocabiliter facta

Potest Deus orari pro aliquo quod sub conditione orationis præuisæ dare voluit ab æterno.

Cs

erat: proque illis omnibus Christus cruentum sacrificium æterno Patri obtulit ad illum propitiandum. Cum autem addunt aduersarij se intelligibile quoddam Deum eundem esse simul & oderit, velit ei summum bonum expers omnis mali, & simul summum malum: neque satisfacere si dicatur amare & odisse respectu diuersorum temporum: nam amor & odium terminantur ad personam, non ad tempora: & in humanis liquet experientia id esse impossibile: cum, inquam, hoc addunt, ostendunt quam angustè, & demissè de Deo sentiant: longèque absunt à mente D. Augustini, & aliorum Patrum, de amplitudine infinita mentis diuinæ aliter sentientium, imò auctum non fore Deum si vicissitudinem etiam simplicem, id est, sine contrarietate uolitionum, subiret, ut patet ex Augustini & aliorum plurium testimonijs quæ retulimus disputat. 6. sectione 1. numero. 7.

41. Quæ med. Deo ab æterno amet & oderit?

Amor denique specialis, & odium Dei, non terminatur ad personam purè sumptam, sed consideratam sub circumstantijs propter quas amore speciali, vel odio digna est, in gratiam, vel in peccato mortali: ac proinde in ordine ad tempus pro quo persona est in gratia, vel in statu peccati mortalis. Non est autem necessarium existere re ipsa huiusmodi circumstantias, ut Deum moueat ad amandum vel odio habendum. Sufficit enim absoluta earum præuisio certissima, quam Deus habuit ab æterno. Et quidem Deus elegit nos in Christo ante mundi constitutionem, ut essemus sancti. Ephes. 1. adeoque antequam esset ipse Christus, qui fuit motiuum aut fundamentum huius electionis: & ab æterno prædestinavit electos, ex præuisis operibus, aut conditionibus: similiterque reprobos penis æternis destinauit, ex malo statu finali præuiso.

42.

Opponunt quorundam: Id omne falsò supponitur, ex quo sequitur Deum non esse liberum, sed omnino prorsus excidisse à sua libertate. Atqui si Deus à primo instanti æternitatis non potuit liberè eligere uolendo, nolendo, aut non uolendo: ab eo instanti non est liber, sed excidit à sua libertate: Ergo falsum est Deum ab eo instanti non posse liberè eligere, uolendo, nolendo, aut non uolendo. Maior, inquam, est de fide, quia de fide est Deum esse liberum. Minor probatur, quia potentia non est libera pro ea duratione, pro qua impossibile est ut actum ita exerceat, ut possit non exercere, aut usum ullum nouum suæ libertatis habere, aut cessare ab habito. Sed in ea opinione Deus ita se habet: ergo in ea non est liber, nec unquam fuit liber nisi in primo instanti suæ æternitatis.

43. Deo liberè uult non

Respondeo illud primum instans æternitatis esse chimericum. Æternitas enim cum sit duratio interminata & interminabilis, caret principio & fine durationis, ac

proinde caret primo & ultimo. Neque minus implicat dari primum instans in æternitate à parte ante, quàm dari ultimum à parte post. Quare Deus non fuit liber in primo instanti æternitatis. Sed fuit liber ab æterno, & adhuc est, quatenus eius uoluntas non fuit de se, neque ab ullo extrinseco necessitata, ut tenderet, modo quo tendit, in objecta contingentia: sed ab æterno liberè se determinauit ut tali modo tenderet, id est, tali modo tendit, quia uoluit, potuitque ab æterno non tendere, aut etiam tendere opposito modo si uoluisset, quamuis ex hypothesi quod se determinauit, maneat necessariò in illa libera determinatione per æternitatem, ratione immutabilitatis, & constantiæ perfectissimæ in uolendo, incapacis omnis vicissitudinis, & hoc solùm sensu de fide est Deum liberum esse. Alius uero sensus intentus ab Aduersarijs non modò non est de fide, sed est contrarius sanctis Patribus, & sacris literis iuxta communem eorum interpretationem acceptis, ut ostendimus disp. 6. sect. 1. In forma igitur distinguo Maiorem: ad omne falsò supponitur ex quo sequitur Deum non esse liberum, id est, Deum non liberè se determinasse ad ea quæ uoluit, quamuis inuariabiliter maneat in determinatione semel habitæ, ex suppositione quod iam illam præhabuerit: concedo, Non esse liberum alio sensu, ita ut etiam nunc possit mutare sua decreta, desinendo uelle aut non uelle quod antè uolebat, aut nolebat, siue ob diuersa motiua & circumstantias mutatas, siue non: aut incipiendo uelle, aut non uelle, quod antè non uolebat, aut non nolebat: Nego. Minor similiter distinguenda est. Deus non est nunc liber ad mutandos suos actus internos liberos, & ad incipiendum aut desinendum uelle, aut non uelle: concedo. Deus non est nunc liber per denominationem à libera electione actus seu tendentiæ quam ab æterno liberè suscepit, id est, non habet nunc tendentiam uoluntatis, ad quam habendam non fuit necessitatus, sed ab æterno liberè eam elegit: nego.

Opponunt quorundam, Deum propterea non mutatum iri, sicut non fuit mutatus ab æterno per actus æternos. Quia nihil plus habet per actus temporaneos, quàm habuit per æternos: & ex opposita sententiâ sequi Deum primò fuisse, eiusque durationem claudi terminis, ac posse dubitari num horà tantùm ante mundi creationem extiterit: & non posse actum liberum uoluntatis ab æterno existentem, eodemque semper modo & inuariabiliter se habentem applicare efficaciter omnipotentiam ad agendum in tempore. Idem enim omnino manens idem, si necessariò operetur, operatur semper si non pendeat ab aliqua conditione. Uoluntatis autem Dei, & omnipotentia, non pendent ab ullo tempore, aut conditione extrinseca. Sed hic omnibus abun-

obstine
æternitate
actus.

44

ad id responsum fuit disp. 6. sect. 1. & 2. quam consule.

SECTIO VI.

De ordine decretorum diuinae voluntatis sum inter se, sum etiam respectu cognitionis diuinae.

45. **S**uppono imprimis, licet Deus vnico actu simplicissimo realiter omnia intelligat, & velit: illum tamen virtualiter, & aequiualeuter esse multiplicem, posseque a nobis in multos per rationem distingui. Possumus enim concipere illum actum inaduatate, prout est intellectio, non cogitando de eodem prout est volitio, aut nolitio. Et rursus prout est intellectio, aut volitio talis obiecti in particulari, aut prout est obiecti alterius. Quod dum facimus, distinguimus conceptu actum intellectus ab actu voluntatis, & actum vtriusque facultatis re vnicum, in plures secundum rationem diuidimus. Contra quem modum concipiendi partim frivola sunt quae opponuntur a Nominibus, partim etiam falsa, partim Scripturae, Concilijs, & Patribus, certisque fidei principijs minus consentanea vt fuse ostendemus tom. 4. disp. 17.

46. **I**nter hos autem actus virtualiter multos & ratione diuisos, aliquando concipitur esse subordinatio, virtualis scilicet, & per aequiualentiam, id est, cum fundamento in re: quatenus aequiualent pluribus distinctis, quorum vnus alium praesupponit, ac si re ipsa essent in Deo distincti (vt sunt in creaturis) vnus formaliter alium praesupponeret, & quasi ab illo penderet. Nam quia voluntas diuina non fertur in incognitum, sed sicut nostra, praesupponit cognitionem obiecti, vt conditionem necessariam ad volendum aut nolendum: idcirco talis ordo esse concipitur inter actus intellectus & voluntatis diuinae, vt cognitio & propositio obiecti sit prior volitione circa illud versante eo modo quo proponitur. Prior, inquam, non formaliter & re ipsa, sed virtualiter & per aequiualentiam. Neque etiam tempore seu duratione, vt male fingunt Nominales nos imaginari: quasi dicamus rationis prioritatem, vel naturam, esse talem vt vnus sit, & aliud non sit, vel vnus sit, & non sit, in eodem instanti temporis, diuiso in duo instantia rationis. Etenim prioritas illa non est prioritas in quo vnus sit, & aliud non sit, vel vnus simul tempore sit & non sit: sed est prioritas a quo, id est, dependentiae & subordinationis. Et quando quaeritur, an vnus sit in eodem priori, in quo est aliud? v. g. An volitio sit in eodem priori, in quo est cognitio? locutio est impropria, & sensus ineptus. Est enim

sensus, An volitio sit talis vt cognitio obiecti ab ipsa pendeat, sicut ipsa pendet a cognitione obiectum illud proponente. Et haec sufficiant in praesenti refutatis vanis imaginationibus Gabrielis in 3. art. 19. quaestione vnica artic. 2. conclusione. Aliorum vero argumentis respondebimus, sect. 8.

47. **D**ixi cognitionem seu propositionem obiecti esse priorem volitione circa illud versante: quia alioqui non est dependentia & subordinatio inter cognitionem & volitionem, si cognitio circa vnum versetur, & volitio circa aliud. Dixi etiam, eo modo quo proponitur: quia non omnis cognitio obiecti est prior eius volitione: sed ea tantum quae illud proponit, & secundum modum aut statum quo proponit. Alioquin enim potest aliqua obiecti cognitio esse posterior eius volitione, quatenus obiectum, secundum talem statum quo cognoscitur, pendet ab actu voluntatis. Ex. gr. cognitio Petri vt futuri, pendet a decreto voluntatis quo Deus statuit Petrum producere, & vi cuius futurus praeuidetur. At haec praeuisio non est illa cognitio, quae Petrum voluntati proponit ante ipsius decretum, sed tantum cognitio Petri, vt possibilis eligi & decerni. In vtriusque autem actuum intellectus, & voluntatis ad inuicem comparati, vnus actus intellectus seorsim, aut voluntatis seorsim, inter se collati, sunt alij alij priores, quatenus vnus alium virtualiter praesupponit, atque ab illo quo modo pendet. Sic scientia visionis est prior actu voluntatis, quo Deus statuit aliquid ex aliquo praeuiso: v. g. si Deus non decreuit Incarnationem nisi ex occasione peccati Adami, praeuisio illius peccati fuit prior decreto Incarnationis. Et inter actus ipsos intellectus diuini ad inuicem collatos, quando Deus cognoscit vnum propter aliud, cognitio istius est prior, id est, prius tendit in hoc obiectum, quam in illud: quia istud est illi causa, seu medium & ratio cognoscendi. Similiterque quando Deus vult vnum propter aliud: actus voluntatis prius tendit circa illud, quod est alteri ratio volendi. Atque ita intentio finis, etiam absoluta & efficax, est prior electione mediorum. Et si plura media subordinata eliguntur, quorum vnus referatur ad aliud, velut ad finem proximum, volitio istius est prior volitione alterius. Ex. gr. cum Deus velit, in negotio praedestinationis, vocationem propter iustificationem, & iustificationem propter glorificationem: volitio glorificationis prior est, quam volitio iustificationis: & volitio iustificationis prior est, quam volitio vocationis. Cum autem intentio finis praecedat in priori signo rationis electionem, mediorum: abstrahit pro illo priori ab his aut illis medijs determinate, quorum nullum in particulari necessarium est, & quodum electio ac determinatio pertinet ad posterius signum rationis.